

Γενικά

Η ιδέα, αλλά και η ανάγκη, συγκροτήσεως Τακτικού Στρατού, δημιουργήθηκε αμέσως μετά την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης το 1821. Μέχρι τότε ο αγώνας διεξαγόταν από άτακτα σώματα, συγκροτημένα στην πλειονότητά τους από αφοσιωμένους στην ιδέα της ελευθερίας πατριώτες, που στερούνταν στρατιωτικής εκπαιδεύσεως και πειθαρχίας και δύσκολα μπορούσαν να συνεργαστούν για τον κοινό σκοπό. Αυτός ήταν και ο βασικός λόγος, που παρά τις αρχικές σημαντικές πολεμικές επιτυχίες τους, ώθησαν τις επαναστατικές αρχές και κυβερνήσεις προς τη βαθμιαία οργάνωση Τακτικού Στρατού.

Στην προσπάθεια αυτή μεγάλη βοήθεια προσέφεραν οι ελληνικής καταγωγής αξιωματικοί, που υπηρετούσαν σε διάφορους ευρωπαϊκούς στρατούς, καθώς και πολλοί ξένοι στρατιωτικοί, οι οποίοι ήρθαν εθελοντικά στην Ελλάδα, για να συμμετάσχουν στην απελευθέρωσή της.

Συγκρότηση και συμμετοχή στον Αγώνα των πρώτων μονάδων Τακτικού Στρατού

Το πρώτο ελληνικό τακτικό σώμα συγκροτήθηκε από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη, στις 3 Μαρτίου 1821, στο Ιάσιο της Μολδαβίας με την ονομασία «*Ιερός Λόχος*».

Τον Ιούνιο του 1821 έφτασε στην Πελοπόννησο ο Δημήτριος Υψηλάντης με μια μικρή ομάδα ομογενών και φιλελλήνων και αμέσως άρχισε, κατά το πρότυπο του αδελφού του Αλεξάνδρου, να συγκροτεί στην Καλαμάτα ένα τακτικό σώμα, με σκοπό να συμμετάσχει στον Αγώνα.

Στις 9 Ιανουαρίου 1822 συνήλθε στην Επίδαυρο η Α΄ Εθνική Συνέλευση, η οποία δύο μήνες αργότερα εξέλεξε ως πρόεδρο της πρώτης Ελληνικής Κυβερνήσεως τον αγωνιστή της Επανάστασης και πολιτικό Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Ο Μαυροκορδάτος, θεωρώντας αναγκαία την οργάνωση Τακτικού Στρατού, πρότεινε στο Βουλευτικό Σχέδιο Νόμου «*Περί Οργανώσεως του Στρατού*». Το σχέδιο αυτό ψηφίστηκε την 1η Απριλίου 1822 και αποτέλεσε τη βάση όλης της μετέπειτα στρατιωτικής νομοθεσίας.

Ειδικότερα, με το νόμο αυτό θεσπιζόταν η σύσταση Τακτικού Στρατού, ο οποίος θα αποτελούνταν από βαρύ και ελαφρό πεζικό, βαρύ και ελαφρό ιππικό, πυροβολικό πολιορκίας και πεδινό, καθώς και ένα τμήμα μηχανικού. Συστήθηκαν δηλαδή τα πρώτα Όπλα στον υπό συγκρότηση Ελληνικό Στρατό, δηλαδή του Πεζικού, Ιππικού, Πυροβολικού και Μηχανικού.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, τον Απρίλιο του 1822 συγκροτήθηκε το πρώτο σύνταγμα Πεζικού με διοικητή τον Ιταλό Συνταγματάρχη Pietro Tarella (Ταρέλλα). Το Πυροβολικό συγκροτήθηκε από το τμήμα των δύο πυροβόλων του Συνταγματάρχη Βουτιέ.

Καθώς όμως η Κυβέρνηση αδυνατούσε να διαθέσει τα απαραίτητα για τη συντήρησή του μέσα, το σύνταγμα διατηρήθηκε για λίγο καιρό συντηρούμενο από επιτόπιους πόρους και στη συνέχεια αυτοδιαλύθηκε. Οι άνδρες του, μετά από την εξέλιξη αυτή, εντάχθηκαν στα άτακτα σώματα.

Ανασύσταση και αύξηση της δύναμης του Τακτικού Στρατού

Σε όλη τη διάρκεια του έτους 1823, δεν έγινε δυνατή η ανασυγκρότηση του Τακτικού Στρατού, για καθαρά οικονομικούς λόγους. Μόνο τον Ιούλιο του 1824, με τη συνολομολόγηση δανείου από την Αγγλία, ξεπεράστηκαν τα εμπόδια και η Κυβέρνηση προέβη στην ανασύσταση του Τακτικού Στρατού.

Σταδιακά και με την κατάταξη εθελοντών σχηματίστηκε ένα τάγμα, περίπου 500 ανδρών, αποτελούμενο από τέσσερις λόχους Πεζικού, ένα λόχο Ευζώνων και έναν Επιλέκτων. Διοικητής του τοποθετήθηκε ο Δωδεκανήσιος Συνταγματάρχης Παναγιώτης Ρόδιος. Παράλληλα, συστήθηκε ένα τμήμα Πυροβολικού από περίπου 100 άνδρες, υπό τις διαταγές του Συνταγματάρχη Βουτιέ, με κύρια αποστολή το χειρισμό των πυροβόλων του φρουρίου του Ναυπλίου.

Η Προσωρινή Διοίκηση της Ελλάδας, διαπιστώνοντας από τις επιχειρήσεις κατά του Ιμπραήμ τα πλεονεκτήματα του Τακτικού Στρατού έναντι των ατάκτων, αποφάσισε την περαιτέρω ενίσχυσή του. Για το σκοπό αυτό, στις 10 Μαΐου 1825, κατήρτισε Νόμο «Περί Απογραφικής Στρατολογίας», σύμφωνα με τον οποίο θα γινόταν απογραφή και στη συνέχεια στρατολόγηση σε όλη την επικράτεια. Επίσης, διόρισε επικεφαλής των τακτικών στρατευμάτων το φιλέλληνα Γάλλο Συνταγματάρχη Charles Fabvier (Φαβιέρο).

Ο Φαβιέρος ανέλαβε τη διοίκηση του τάγματος από το Συνταγματάρχη Ρόδιο στις 30 Ιουλίου 1825. Με τους νέους στρατολογημένους, πολλούς Έλληνες του εξωτερικού που έσπευσαν να υπηρετήσουν την πατρίδα και πολλούς φιλέλληνες, η δύναμη του Τακτικού Στρατού αυξήθηκε και επέτρεψε τη συγκρότηση, δύο ταγμάτων δυνάμεως περίπου 400 ανδρών το καθένα με έδρα το Ναύπλιο. Στις μονάδες αυτές ενσωματώθηκε και μια μικρή δύναμη Ιππικού υπό το φιλέλληνα Γάλλο Επίλαρχο Regnault (Ρενιό) και τμήμα Μουσικής, ενώ το τμήμα Πυροβολικού οργανώθηκε σε πυροβολαρχία των τεσσάρων πυροβόλων. Στα τάγματα ξαναδόθηκαν οι σημαίες των πρώτων ταγμάτων που είχαν απονεμηθεί το 1822.

Αναδιοργάνωση των στρατιωτικών δυνάμεων επί Ι. Καποδίστρια (1828-1831)

Η άφιξη του Ιωάννη Καποδίστρια στο Ναύπλιο, στις 6 Ιανουαρίου 1828, ως πρώτου Κυβερνήτη της χώρας, άνοιξε μια νέα περίοδο στην οργάνωση του Τακτικού Στρατού. Κατόνησε ότι για την επιτυχία του ήταν απαραίτητη η ύπαρξη ενός συμβουλευτικού οργάνου, και συγκρότησε στις 23 Ιανουαρίου 1828 «Πολεμικό Συμβούλιο», και ένα χρόνο μετά, το 1829, συγκροτήθηκε «Γραμματεία επί των Στρατιωτικών και Ναυτικών Υποθέσεων».

Αμέσως μετά, ο Καποδίστριας επιδόθηκε στην αναδιοργάνωση των άτακτων στρατευμάτων. Ήταν η δεύτερη σοβαρή προσπάθεια οργάνωσης των άτακτων σωμάτων από την έναρξη του Αγώνα. Η πρώτη είχε γίνει από την Α΄ Εθνική Συνέλευση, στις 9 Ιανουαρίου 1822. Οι νέοι σχηματισμοί συγκεντρώθηκαν στα Μέγαρα και την Ελευσίνα, όπου στις 16 και 26 Απριλίου αντίστοιχα, έδωσαν τον καθιερωμένο όρκο και παραδόθηκαν οι σημαίες από τον Κυβερνήτη. Οι δυνάμεις αυτές, με τη νέα

οργάνωση και σύνθεση συμμετείχαν στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις της Στερεάς Ελλάδας και η προσφορά τους ήταν σημαντική.

Μετά τη μάχη στην Πέτρα Βοιωτίας, ο Καποδίστριας, δημιούργησε σταδιακά δεκατρία ελαφρά τάγματα Πεζικού, ενώ στις 17 Αυγούστου 1828 συγκροτήθηκε το πρώτο εθελοντικό τάγμα Πυροβολικού και λίγο αργότερα, στις 28 Ιουλίου 1829, συστήθηκε για πρώτη φορά, τμήμα Μηχανικού με την ονομασία «*Σώμα Αξιωματικών Οχυρωματοποιίας και Αρχιτεκτονικής*».

Στις 22 Ιουλίου 1829 τοποθετήθηκε διοικητής του Τακτικού Στρατού ο Γάλλος Συνταγματάρχης Trezel (Τρεζέλ), ο οποίος προέβη στην ανασυγκρότησή του, με νέα οργάνωση, σύνθεση και διάταξη.

Οπλισμός - Οπλοστάσιο

Τα άτακτα σώματα των οπλαρχηγών του Αγώνα δεν είχαν ενιαίο οπλισμό. Καθένας από τους άνδρες χρησιμοποιούσε τα δικά του όπλα. Σταδιακά, ο Τακτικός Στρατός άρχισε να εξοπλίζεται με λογχοφόρα τυφέκια ενώ από το Σεπτέμβριο του 1825 άρχισε να λειτουργεί στο Ναύπλιο εργοστάσιο επισκευής και μετασκευής παλιών τυφεκίων και πυροβόλων, καθώς και κατασκευής πυρομαχικών και βλημάτων πυροβολικού, το «*Οπλοστάσιον*» Ναυπλίου υπό τη διεύθυνση του Γάλλου Συνταγματάρχη Arnaud (Αρνώ) και αργότερα υπό τον Υπολοχαγό Bourcher (Μπουρσέ).

Εκπαίδευση

Η προσπάθεια στρατιωτικής εκπαίδευσής του υπό σύσταση Τακτικού Στρατού άρχισε από το Δημήτριο Υψηλάντη με τη συγκρότηση του πρώτου ημιτάγματος στην Καλαμάτα το 1821. Ως εκπαιδευτές χρησιμοποιήθηκαν Γάλλοι αξιωματικοί. Ωστόσο, η προσπάθεια αυτή δεν απέδωσε πολλά, καθώς το ημίταγμα διαλύθηκε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα και αφού είχε λάβει μέρος σε πολλές επιχειρήσεις. Λίγο αργότερα εφαρμόστηκε ο Γαλλικός Κανονισμός στην εκπαίδευση του πρώτου συντάγματος του Τακτικού Στρατού, που είχε οργανωθεί με απόφαση της Α΄ Εθνοσυνελεύσεως.

Σημαντικότερη όμως και μεγαλύτερης διάρκειας ήταν η εκπαίδευση του τακτικού σώματος του Φαβιέρου από φιλέλληνες αξιωματικούς -κατά τα γαλλικά και πάλι πρότυπα- με την καθοδήγηση του Γάλλου Λοχαγού Mayies (Μαγιέ).

Με τη λήξη του απελευθερωτικού αγώνα και την ανασυγκρότηση του Τακτικού Στρατού, ο πρώτος Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας φρόντισε να διατεθούν Γάλλοι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί της Στρατιάς του Maison (Μαιζόν) ως προγυμναστές.

Από τον Ιούλιο του 1828, με διαταγή του Κυβερνήτη, άρχισε να λειτουργεί στο Ναύπλιο ο «*Λόχος Ευελπίδων*», έχοντας ως αποστολή την παροχή της αναγκαίας στρατιωτικής αγωγής και επαγγελματικής κατάρτισεως στα μελλοντικά στελέχη του στρατού. Λόγω όμως της ακαταλληλότητας του πρώτου Διοικητή, του Κορσικανού πρώην Υπολοχαγού Επιμελητείας του Αγγλικού Στρατού Romylo de Santelli (Σαντέλλι), αποφασίστηκε η διάλυση του Λόχου Ευελπίδων και η ανασυγκρότησή του σε νέες βάσεις υπό τη

διεύθυνση του ικανότατου πράγματι Λοχαγού Πυροβολικού Πωζιέ, με το όνομα πλέον «Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον». Παράλληλα, ο Καμποδίστριας, εξέδωσε τον Οκτώβριο του 1829 διάταγμα για το σχηματισμό ενός σώματος «Ακολουθών» και έτσι, από τα πρώτα ακόμη βήματα του νεοσύστατου Κράτους, εγκαινιάστηκε το σύστημα της διπλής προελεύσεως των στελεχών, που τόσο αναπτύχθηκε στη συνέχεια, ιδιαίτερα σε εμπόλεμες περιόδους.

Στρατολογία

Τα σώματα των οπλαρχηγών του 1821 στηρίζονταν στην εθελοντική κατάταξη των μαχητών. Όμως, ο Τακτικός Στρατός για να διατηρεί σταθερή την απαιτούμενη δύναμή του, έπρεπε να προβεί σε κανονική στρατολογία. Μετά από αυτό, η Προσωρινή Κυβέρνηση κατήρτισε νόμο το Σεπτέμβριο του 1825, που καθόριζε απογραφή και στρατολογία σε όλη την επικράτεια, με αναλογία ενός στρατιώτη ανά εκατό κατοίκους.

Οι στρατεύσιμοι κληρώνονταν από αυτούς που ήταν ηλικίας 18-30 ετών, με εξαίρεση τους σωματικά ανίκανους και τους μοναχογιούς. Επιτρεπόταν μάλιστα η αντικατάσταση κάθε κληρωτού με όποιον άλλο δεχόταν να στρατευθεί στη θέση του. Η θητεία ορίστηκε τριετής. Ανά έτος το ένα τρίτο των οπλιτών απαλλασσόταν με κλήρο και έπαιρνε τη θέση τους ίσος αριθμός νέων οπλιτών, ώστε στα τρία χρόνια να ανανεώνεται εντελώς το στράτευμα.

Σύμφωνα με το νόμο αυτόν, καθώς ο πληθυσμός της Ελλάδας υπολογιζόταν τότε περίπου σε 700.000 κατοίκους, έπρεπε να στρατολογηθούν 7.000 άνδρες. Επειδή όμως μεγάλο μέρος της χώρας το κατείχαν ή το λεηλατούσαν οι Τούρκοι και επειδή πολλοί νέοι είχαν ήδη ενταχθεί στα άτακτα σώματα ή το ναυτικό, η στρατολογία δεν απέδωσε το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Το μεγαλύτερο αριθμό των στρατευσίμων έδωσαν τα ελεύθερα ελληνικά νησιά που δεν είχαν υποστεί σοβαρές καταστροφές από τους Τούρκους.

Στολή - Σημαία

Στολή

Τον Απρίλιο του 1822 καθορίστηκε με νόμο, κάθε αξιωματικός και οπλίτης να δικαιούται μία στολή δωρεάν. Οι στολές ορίστηκε να είναι όμοιες με αυτές των ευρωπαϊκών στρατών. Ωστόσο, όταν ανασυντάχθηκε το πρώτο τακτικό τάγμα, υπό το Συνταγματάρχη Ρόδιο, τον Ιούλιο του 1824, διατηρήθηκε η ελληνική ενδυμασία από σαγιάκι (κάπα), άσπρη φουστάνελα και φέσι. Αργότερα, μόνο ο Φαβιέρρος, μοίρασε στο τακτικό σώμα 5.000 στολές που εισήγαγε από την Αγγλία.

Μετά την εκστρατεία της Χίου, το 1828, καθώς το τακτικό σώμα επέστρεψε σε άθλια σχεδόν κατάσταση, ο νέος Διοικητής του Έυδεκ, μερίμνησε πάλι για την ενδυμασία του. Νέες στολές όμοιες με τις γαλλικές, κατασκευάστηκαν στο Ναύπλιο, ενώ την ίδια εποχή

ρυθμίστηκαν και οι στολές «μικρή» και «μεγάλη» των μαθητών του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου.

Ένα χρόνο αργότερα, η στολή του Τακτικού Στρατού εξομοιώθηκε με διάταγμα με τη γαλλική και μόνο οι άνδρες των ελαφρών ταγμάτων εξακολουθούσαν να φορούν την παραδοσιακή ελληνική ενδυμασία.

Σημαία

Τον τύπο της επίσημης Ελληνικής Σημαίας καθιέρωσε για πρώτη φορά το «*Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος*» την 1η Ιανουαρίου 1822, το οποίο όρισε το κυανό και το λευκό ως χρώματα της σημαίας και ανέθεσε στο «*Εκτελεστικό Σώμα*» (Κυβέρνηση) να προσδιορίσει το σχήμα της. Μετά από αυτό, στις 15 Μαρτίου 1822, καθορίστηκε με διάταγμα το σχήμα της σημαίας ως εξής:

- Των Δυνάμεων Ξηράς: Σχήματος τετραγώνου, χρώματος κυανού με λευκό σταυρό στο μέσο που τη διέσχιζε από το ένα άκρο έως το άλλο και τη χώριζε σε τέσσερα ίσα μέρη.

- Της Θάλασσας: Αυτή ήταν δύο τύπων. Μία για τα πολεμικά πλοία και μία για τα εμπορικά.

Τη σημαία των πολεμικών πλοίων αποτελούσαν εννέα εναλλασσόμενες ισοπλατείς οριζόντιες ταινίες (πέντε κυανές και τέσσερις λευκές) και είχε στο επάνω εσωτερικό μέρος κυανό τετράγωνο μέσα στο οποίο υπήρχε λευκός σταυρός. Αντίθετα, η σημαία των εμπορικών πλοίων ήταν χρώματος κυανού με λευκό τετράγωνο και κυανό σταυρό στο επάνω εσωτερικό μέρος. Από το 1828 καθιερώθηκε ενιαία σημαία για τη θάλασσα αυτή των πολεμικών πλοίων.

Μέριμνα για το προσωπικό

Από τις πρώτες ακόμη ημέρες του Αγώνα έγινε αισθητή η ανάγκη ιατρών και νοσοκομείων. Για το σκοπό αυτό αποφασίστηκε, τον Ιανουάριο του 1822, η τοποθέτηση σε κάθε χιλιαρχία ατάκτων, ενός γιατρού παθολόγου και ενός χειρουργού, ενώ η πρώτη προσπάθεια ίδρύσεως στρατιωτικού νοσοκομείου έγινε, αμέσως με την κήρυξη της Επανάστασης, στο στρατόπεδο των Πατρών.

Την αποφασιστικότερη κίνηση, στον τομέα της υγειονομικής περιθάλψεως, έκανε ο Λόρδος Byron (Βύρων), ο οποίος όταν ήρθε στην Ελλάδα τις πρώτες ημέρες του 1824 φρόντισε να φέρει μαζί του μεγάλη ποσότητα φαρμάκων και χειρουργικών εργαλείων. Επίσης, βοήθησε να ιδρυθούν στρατιωτικά νοσοκομεία στο Μεσολόγγι και την Αθήνα. Το 1825, προβλέφθηκε με νόμο η ίδρυση τεσσάρων νοσοκομείων, καθώς και ο διορισμός, δίπλα στους αρχηγούς των Όπλων, ενός αρχίατρου και ενός χειρουργού, μαζί με ένα βοηθό του καθενός για 500 οπλίτες. Προβλέφθηκαν επίσης δύο τραυματιοφορείς ανά χίλιους οπλίτες και το απαραίτητο υγειονομικό υλικό.

Στην εποχή του Καποδίστρια εξάλλου, τέθηκαν και οι πρώτες βάσεις κοινωνικής μέριμνας για το στρατιωτικό προσωπικό και τις οικογένειές του. Ειδικότερα, το Φεβρουάριο του 1828, καθορίστηκαν οι συντάξεις όσων αποχωρούσαν λόγω

τραυμάτων, αρρώστιας ή γήρατος, καθώς και η απονομή συντάξεων στις οικογένειες όσων σκοτώνονταν ή πέθαιναν «εν υπηρεσία».

Το Δεκέμβριο του ίδιου έτους αποφασίστηκε η χορήγηση μηνιαίου σιτηρέσιου ή ένταξη στο «Σώμα Απομάχων» αυτών που είχαν καταστεί ανάκανοι κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους. Οι απόμαχοι, που αποχωρούσαν από τις τάξεις του στρατεύματος, έπαιρναν σύνταξη ίση με το μισό των αποδοχών τους. Ολόκληρο το μισθό τους έπαιρναν, ως σύνταξη, μόνο αυτοί που συμπλήρωναν τεσσαρακονταετία. Επίσης, συστήθηκε ειδικά για την περίθαλψή τους το «*Ίδρυμα Απομάχων*».

Δολοφονία του Καποδίστρια και αποσύνθεση του Τακτικού Στρατού

Στις 29 Σεπτεμβρίου 1831 δολοφονήθηκε στο Ναύπλιο ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας, από πολιτικούς του αντιπάλους, με συνέπεια να επικρατήσει πλήρης πολιτική και κοινωνική αναρχία στο εσωτερικό της χώρας, με άμεση επίδραση και στο στρατό. Τα ελαφρά τάγματα γρήγορα διαλύθηκαν, σχηματίζοντας και πάλι ένοπλες ομάδες με αρχηγούς τους παλιούς οπλαρχηγούς των άτακτων σωμάτων.

Ο Τακτικός Στρατός, που σε όλο σχεδόν το διάστημα μέχρι το θάνατο του Κυβερνήτη είχε μείνει αμέτοχος σε κάθε πολιτική διαμάχη, υπέστη και αυτός τις αρνητικές συνέπειες των τελευταίων θλιβερών γεγονότων. Ο Στρατηγός Ζεράρ, μαζί με τους περισσότερους Γάλλους αξιωματικούς, αποχώρησαν από το στράτευμα. Επιπλέον, λόγω ελλείψεως των αναγκαίων οικονομικών πόρων για τη συντήρηση του Τακτικού Στρατού, σημειώθηκε μεγάλη διαρροή των ανδρών του προς τους ατάκτους.

Η Κυβερνητική Επιτροπή που διαδέχθηκε τον Καποδίστρια, διόρισε Διοικητή του Στρατού τον παλιό φιλέλληνα Γάλλο Συνταγματάρχη Graillard (Γκρεγιάρ), με βοηθό τον Υπολοχαγό Πυροβολικού Σκαρλάτο Σούτσο. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της νέας διοικήσεως, η δύναμη του Τακτικού Στρατού μειώθηκε στο ελάχιστο και η όλη οργανωτική προσπάθεια των τελευταίων ετών κινδύνευε να καταστραφεί.

Το ίδιο συνέβη και στον τομέα της εκπαίδευσης. Ο Πωζιέ παραιτήθηκε από τη διοίκηση του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου και στη θέση του τοποθετήθηκε ο Βαυαρός Συνταγματάρχης Reineck (Ράινεκ), ο οποίος με μεγάλη δυσκολία κατάφερε να το διατηρήσει σε λειτουργία. Η αποχώρηση εξάλλου των Γάλλων προγυμναστών και η μη αναπλήρωσή τους από άλλο προσωπικό είχε ως συνέπεια τη διακοπή της εκπαίδευσης και τη χαλάρωση της πειθαρχίας.

Ωστόσο, τα θεμέλια που με τόσο μόχθο είχαν τεθεί επί Καποδίστρια στη στρατιωτική οργάνωση και εκπαίδευση, έμειναν ακλόνητα και αποτέλεσαν τη βάση των παραπέρα προσπαθειών για τη στρατιωτική προετοιμασία της χώρας.